



Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2020, 4(2): 1246-1263.

DOI: [10.26677/TR1010.2020.393](https://doi.org/10.26677/TR1010.2020.393)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>



ARAŞTIRMA MAKALESİ

Yerel Halkın Özel İlgi Turizmi Açısından İnanç Turizme Bakışı: KKTC Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Necati CİZRELİOĞULLARI, Kıbrıs İlim Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, e-posta: cizrelioglu.necati@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9884-6084>

Dr. Öğr. Üyesi Özlem ALTUN, Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, e-posta: ozlem.altun@kisbu.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0830-002X>

Öğr. Gör. Tuğba ALTINTAŞ, Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, e-posta: tugba.altintas@kisbu.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4871-7866>

Öz

İnanç Turizmi özel ilgi turizmi kapsamında yer almakta olan ve insanların dini inanışlarından dolayı veya farklı dinleri meraklarından dolayı ziyaret etmeleri olarak değerlendirilebilir. İnanç Turizmi bakımından büyük zenginliklere sahip olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, geçmişten günümüze kadar farklı medeniyetleri ve devletleri içinde barındırmış, kültür ve inanç merkezi olan köklü tarihi geçmişe sahip bir ülkedir. Farklı medeniyetlerin kalıntıları hissedilen ülkenin bazı bölgeleri, tarihi dokuları korumayı başararak inanç turizmi açısından ülkenin önemini artırmıştır. Çalışmanın amacı, ülke turizmi için öneme sahip olan inanç turizminin kavramsal önemine değinmek ve yerel halkın inanç turizmi hakkında görüşlerine ve düşüncelerine yer vererek inanç turizminin önemini vurgulamak ve farkındalık yaratmaktır. Çalışmanın yöntemi, iki farklı metot kullanılmıştır. Birincisi, elde edilecek veriler SWOT/GZFT analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. İkincisi, istatistiksel programlardan SPSS ve AMOS programıyla analiz yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda, ülke turizminin gelişimi açısından önem taşıyan inanç turizmine, yerel halkın olumlu baktığı ve desteklediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, araştırmaya katılan 296 bireyden, 96 erkek, 89 kadın katılımcının, Venedik Sütunu, Girne Kapısı, Selimiye Cami, Yeşil Hat, Girne Kalesi, Bellapais Manastırı, St. Hilarion Kalesi, St. Barnabas Manastırı, Kertikli Hamamı, Namık Kemal Müzesi, Salamis Harabeleri, Othello Kalesi, Lala Mustafa Paşa Camii, vb. dini eserleri ülkenin inanç turizmi açısından önemli olduğuna dair düşüncüleri hem fikir olma yönünde olduğudur.

Anahtar Kelimeler: Turizm, İnanç Turizmi, Yerel Halk, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.

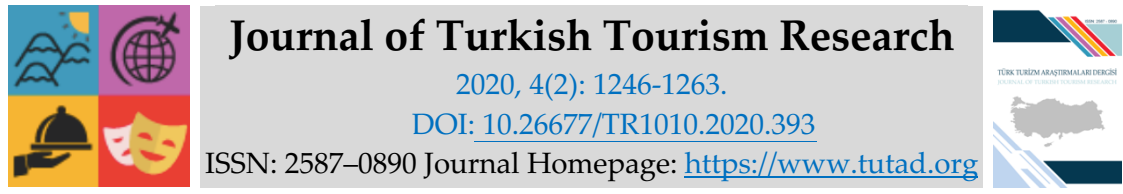
Makale Gönderme Tarihi: 20.10.2019

Makale Kabul Tarihi: 04.04.2020

Önerilen Atf:

Cizrelioğlu, M. N., Altun, Ö. ve Altıntaş, T. (2020). Yerel Halkın Özel İlgi Turizmi Açısından İnanç Turizme Bakışı: KKTC Örneği, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2): 1246-1263.

© 2020 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.



RESEARCH PAPER

Local People's Religious Tourism View in Terms of Special Interest Tourism: The Case of TRNC

Assistant Prof. Dr. Mehmet Necati CİZRELİOĞULLARI, Turkish Republic of Northern Cyprus Science University, Faculty of Tourism, Turkish Republic of Northern Cyprus, e-mail: cizrelioglu.necati@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9884-6084>

Assistant Prof. Dr. Özlem ALTUN, Turkish Republic of Northern Cyprus University of Social Sciences, Turkish Republic of Northern Cyprus, e-mail: ozlem.altun@kisbu.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0830-002X>

Lecturer Tuğba ALTINTAŞ, Turkish Republic of Northern Cyprus University of Social Sciences, Faculty of Educational Sciences, Turkish Republic of Northern Cyprus, e-mail: tugba.altintas@kisbu.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4871-7866>

Abstract

Religious Tourism can be considered as people visiting the religions because of their religious beliefs or curiosity. The Turkish Republic of Northern Cyprus is a very important country because of, it has a rich historical past which is a center of culture and belief, which includes different civilizations and states. The ruins of different civilizations have increased the importance of the country in terms of Religious tourism. The aim of this study is to determine the conceptual importance of Religious tourism which is important for country tourism and opinions of local people about Religious tourism. Also, it is to emphasize the importance of tourism and increase awareness Religious tourism. In this study, two different methods were used. First, the data to be obtained were evaluated by SWOT analysis method. Secondly, SPSS and AMOS were used for statistical analysis. As a result of the study, it has been concluded that the belief that tourism is important for the development of the country is favored and supported by the local people. In addition, 96 29 male and 89 female participants of the 296 individuals who participated in the study were of the opinion that some religious works were important for the country's religious tourism.

Keywords: Tourism, Religious Tourism, Local People, Turkish Republic of Northern Cyprus

Received: 20.10.2019

Accepted: 04.04.2020

Suggested Citation:

Cizrelioğlu, M. N., Altun, Ö. and Altıntaş, T. (2020). Local People's Religious Tourism View in Terms of Special Interest Tourism: The Case of TRNC, *Journal of Turkish Tourism Research*, 4(2): 1246-1263.

© 2020 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

Ülkeler arasında yaşanan yoğun rekabet gücü nedeniyle turizm gün geçtikçe ülkelere büyük getirisi olan bir sektör haline gelmektedir. Yaşanan rekabetten öne çıkıp kendini gösteren ülkeler, var olan kaynakları kullanarak, farklı yapılara sahip turistlerin istek ve ihtiyaçlarını karşılayıp, çeşitli turistik ürünler üretmeye çalışmışlardır. Yaratılan farklı turistik ürünler, alternatif turizmin kavramının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu durum, turistler için farklı turizm alternatiflerinin oluşmasına neden olmuştur (Güzel, 2010). Turizm sektörü gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler, kendi bölgelerindeki turizm talebini çekici hale getirmek için daha fazla tüketiciye ulaşmak adına tanıtma faaliyetlerinde bulunmaktadır. Ayrıca, uluslararası turizm hareketliliğini canlandırmak ve bölgenin turizm potansiyelini yükseltmek için de farklı alternatif turizm çeşitlerine yönelmektedirler. Ülkelerin, turizm gelirleri bakımından en yüksek getirisinden biri olan özel ilgi turizmin başında inanç turizmi yer almaktadır (Güzel, 2010; Başer ve Başçı, 2012).

Bu çalışmanın amacı, ülke turizmine önemli derecede katkı yapabilecek özel ilgi turizmin içerisinde yer alan inanç turizmin kavramsal önemine değinmek, Kuzey Kıbrıs'ın gün yüzüne çıkarılmamış inanç turizmin değerini belirlemek ve yerel halkın inanç turizm hakkında görüşlerine ve düşüncelerine yer vererek inanç turizmin önemini vurgulamak, farkındalık yaratmaktır. Bu amaçlar doğrultusunda, şu sorulara cevap aranmaya çalışılacaktır:

- Özel ilgi turizmi nedir ve ülkemizde hangi turizm alanı daha önemli hissedilmektedir?
- İnanç turizmi nedir ve özellikleri nelerdir, yerel halkın inanç turizmine olan bakış açısı nasıldır?

Çalışmada, özel ilgi turizmin genel yapısından bahsedilen sonra, Kuzey Kıbrıs'ta bulunan inanç turizmine konu olan varlıklar kısaca anlatılmaya çalışılmıştır. Bu çalışma, zengin kültürel değerlere sahip olan ülkenin sahip olduğu inanç turizminin potansiyelini belirleyerek, yerel halkın inanç turizme bakış açısını ortaya konması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Önceki bilimsel çalışmalarda Kuzey Kıbrıs'ın inanç turizmi boyutu yeterince araştırılmadığı, genel itibarıyla dini anlayış ve turizm anlayışı üzerinde durulduğu görülmektedir. Mevcut çalışma ile araştırmacılar, Kuzey Kıbrıs'ın özel ilgi turizminin önemli unsuru olan inanç turizmini irdelemiş ve bu doğrultuda ilgili alana katkı sağlamışlardır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Konuya ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde, inanç turizminin aktif olduğu bölgelere olan katkısından söz edilmektedir. Özellikle ülkelere olan ekonomik getirisinden ve turizm sektörünün belirli sezonlarla olan sınırlılığın tüm yıla yayılmasına olanak sağlayacağından bahsedilmektedir (Zaman, 2005). Ekay ve arkadaşları (2015), Antakya ilini ele alıkları çalışmalarında yerel halkın ve turistlerin görüşlerini karşılaştırmış ve inanç turizminin bölgedeki gelişimi için öneriler sunmuşlardır. Tapur (2009), inanç turizmi ile ilgili yapmış olduğu çalışmasını Konya ili etrafında şekillendirmiş, şehrin farklı dine mensup şahıslar için öneminden bahsetmiş ve Konyadaki potansiyelin önemini vurgulamıştır. Zaman da (2005), Sümele Manastırı etrafında şekillenen çalışmada tüm dinlerin ortak paydası olan bu manastırın birleştiriciliğinden ve birçok dinden turistlerin ilgisini çekecek bir yapı oluşundan bahsetmiştir. İnanç turizmiyle ilgili olarak yapılan başka çalışmalarda da birçok dine ev sahipliği yapmış bölgelerde inanç turizminin ne kadar aktif yönde olabileceği vurgulanmış ve artıları aktarılmıştır (Serçek, 2011). Sümele Manastırında bulunan bu özellik Kuzey Kıbrıs sınırları içerisinde bulunan

ve inanç turizmine açılacak olan birçok yapı içinde geçerlidir. Tarih itibariyle Kuzey Kıbrıs'ın da birçok dine mensup insana ev sahipliği yaptığı bilinmektedir (Atasoy, 2011). Dünya Turizm Organizasyonu da 21. yy. içerisinde turizm sektörünü şekillendirecek yeni akımın bireysel tercihler olacağı yönündedir. Bu açıdan bakıldığında, inanç turizmi üzerine düşünülmesi ve çalışılması gereken bir alandır. Konu ile ilgili yapılan başka bir çalışmaya bakıldığında, inanç turizmin psikolojik olarak olumlu etkilerinden söz edilmiş ve bireylerde bir rahatlama süreci yaşatacağı ifade edilmiştir (Güzel, 2010). Wright (2008) çalışmasında ise, inanç turizminin çok boyutlu bir yapı olduğundan hem ekonomik hem sosyolojik hem de psikolojik olarak faydalarından bahsetmiştir. Ayrıca, Wright (2008), inanç turizmin büyük bir sektör olduğunu ve turistlerin yaşamsal ve sosyal faaliyetlerinin devamında kullanacakları tüm alanlarda kalkınmaya olanak sağlayacağını ifade etmiştir. Güzel (2010) çalışmasında ise, inanç turizminin ülkeye olacak olan katkısından ve inanç turizmindeki potansiyelin nasıl artırılacağından bahsetmiştir. Özgen (2012) de, araştırmamızla aynı amaç doğrultusunda yürüttüğü çalışmasında Siirt ilindeki önemli yapılardan bahsetmiş, bölgenin inanç turizmi açısından desteklenmesi adına önerilerde bulunmuş ve bu turizm çeşidinin bölgeye hatta ülkeye olacak olan katkılarını söz etmiştir. Birçok araştırmacı, Mekke, Vatikan, Kudüs gibi bazı bölgeler için inanç turizmin birincil ekonomik kaynak dahi olabileceğini ifade etmiş ve bu sektörün ülkeye olan politik, ekonomik ve kültürel katkılarını söz etmiştir (Collins, 2010; Dağdeviren ve Tayfun, 2018). Başka çalışmalar da ise, bir dinin işaret ettiği bölgelere inananlar dışında kültür meraklılarının da ziyaretler gerçekleştirdiği ifade edilmektedir (Sargın, 2006). Fakat inanç turizminde kullanılacak olan yapıların yeterince kullanılmaması, tanıtımının iyi yapılmaması ülkeye bu alanda gelen turist sayısında düşüşe sebep olduğunu gösteren araştırmalar da mevcuttur (Okuyucu ve Somuncu, 2013). Aynı sorun Kuzey Kıbrıs için de geçerlidir. Yapılan araştırmalardan yola çıkılarak kaynakların ve kültürel mirasların değerlendirilmesinin ülkeye çok yönlü gelişim sağlayacağı açıktır. Bu sebeple inanç turizmin desteklenmesi ve geliştirilmesi, yerel halkın inanç turizmi hakkında düşüncelerine olumlu bir şekilde etki edecektir.

Kıbrıs ve Turizm

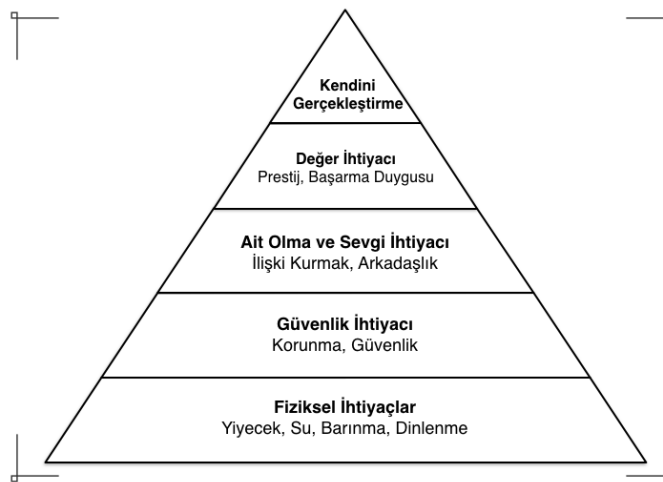
Şafaklı (2010), Kıbrıs'ta ki mevcut turizm sektörünü incelediği araştırmasında ülkenin içerisinde bulunduğu siyasal ambargoya rağmen turizmde sürekli bir artış sağlanabildiğini fakat turizmin yıla yayılmayan bir çeşiti kapsıyor olduğundan ötürü doluluk oranının %40'ı aşmadığını ifade etmiştir. Oysa, Kuzey Kıbrıs jeopolitik konumu, tarihi geçmişi ve doğal imkanları sayesinde 12 aylık turizm sektörüne imkan sağlar niteliktedir. Özellikle tüm dünya genelinde 2009 yılında turizm sektöründe düşüş gözlemlenirken KKTC de bu zaman dilimi başarıyla atlatılmıştır. Bu başarı bize adanın özel ilgi turizme olan müsaitliği ile ilgili ön görüşü vermelidir (DPÖ, 2012). Bunun yanında, Şafaklı (2010), KKTC de kalitesi yüksek ve sürdürülebilir turizmin ülkeye sağlayacağı ekonomik katkıya dikkat çekmiş ve istihdamdaki büyük faydasını ifade etmiştir.

Kıbrıs turizm açısından çok zengin ve köklü bir tarihe sahiptir. Ada üzerinde farklı medeniyetler yaşamış olup bu medeniyetlerin sahip oldukları dinlere ait eserler bulunmaktadır. Bu eserler, ülkemizin inanç turizminde aslında ne kadar zengin olduğunun kanıtıdır. Bu zenginlikler arasında Camiler, Tekkeler, Türbeler, Kiliseler, Şapeller, Tapınaklar ve Manastırlar bulunmaktadır. Bunlara örnek verecek olursak; Kıbrıs'ın en ünlü Tekkesi olan ve Güney Kıbrıs Larnaka'da bulunan Hala Sultan Tekkesi, Bizanslılar tarafından şehit edilen 40 tane sahabe'nin yattığı Kırklar Tekkesi, Şeyh Nazım Kıbrıs'ının kabri, Lala Mustafa Paşa Camii, Apostolos Andreas Manastırı, St. Nicholas Katedrali diğer bir adıyla Lala Mustafa Paşa Camii, St. Barnabas (Aziz Barnabas) Manastırı ve bunlarla birlikte daha birçok Osmanlı'dan kalma hanlar, hamamlar, camiler bulunmaktadır (Keser, 2010). Günümüzde çok farklı milletlerden farklı dinlere ait

mozaik bir yapısı olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde gerek ülke içerisinde yaşayan halkların ibadet sebebi ile gerekse ülkemize yurt dışından gelen turistlerin ziyaretleri sebebiyle çok fazla ilgi görmektedir.

Özel İlgi Turizmi

Köken olarak Latince'den Turizm sözcüğü dönme, hareket halinde olma, dolaşma gibi kelimelere denk gelebilecek olan tournes sözcüğünden temel almaktadır (Dinçer, 1993). Dilimizde ise, seyahat ve seyyah kavramları turizm ve turist kavramlarına denk düşmektedir (Özdemir, 1992). İçerik olarak turizm kavramını incelediğimizde, çağımızda hızla gelişen sanayileşme ve betonlaşmanın olumsuz etkilerinden uzaklaşmak adına bireylerin psikolojik olarak iyi hissetme, dinlenme, kargaşadan uzaklaşma, sosyal ve kültürel etkileşimde bulunma gibi ihtiyaçlarını karşılayan bir araç olarak açıklanabilir (Yeniçeri, 2011). Akat (2000) ise, turizmi psikolojik açıdan incelemiş, insanların güdeleri sonucu ortaya çıkan mekan değişikliği olarak tanımlamıştır. Turizmin tanımlarına baktığımızda, turizmde odak noktanın birey olduğu görülmektedir. Doğal olarak turist talep ve ilgi alanları ile turizm sektörünü yönlendiren birincil kaynaktır (Yağcı, 2003). Özel ilgi turizmine baktığımız da ise, turizmin bireysel veya kitlesel olarak ilgi alanlarına göre şekillenmiş, geliştirilmiş ve belirli sezonlarla sınırlanmamış turizm faaliyetlerinin bütünü olduğu görülmektedir. Özel ilgi turizmi çok yönlü bir yelpazeye sahiptir. Bireylerin ve kitlelerin talep, beklenti ve ilgi alanları çağ şartlarına bağlı olarak değiştikçe ve arttıkça da özel ilgi turizmi alanlarında da artış olması muhtemeldir. Psikolojik açıdan yapılan açıklamalara bakıldığında, bir bölgede turizmin yalnızca ilgi alanları (hobi) ve güdeleri sonucu bulunuyor olması, onun özel ilgi turizminin bir parçası olduğunun göstergesidir (Kozak ve Bahçe, 2012). Özel ilgi turizmi psikolojik açıdan incelendiğinde çift taraflı fayda sağladığı görülmektedir. Birçok psikolog turizme katılımda etkili gezinme, kaçma, yöneliş, sağlık, kültür, gibi farklı güdülerden bahsetmiştir. Bireylerin turizm talepleri ve hareketlerinde en önemli ve kapsamlı güdü "kendini gerçekleştirme" güdüsüdür. Bu güdü bireylerin davranışlarını şekillendiren en önemli güdüdür ve bu noktaya gelene kadar tüm güdüler karşılanmalıdır (Uygur ve Baykan, 2007; Lee ve Bai, 2016).



Şekil 1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Bu açıdan bakıldığında turizm faaliyetinde turist olarak aktif olan bir birey, sağlıklı, yeniliklere ve farklı deneyimlere açık, etkileşime açık, bireysel değer ve yaşantılara saygılıdır. Bu durumda aslında bölgeye kazanç olarak dönecektir çünkü turizm bölgesinden memnun ayrılan birey psikolojik olarak başarıyla güdülenmiş ayrılırken, kendi ülkesinde de katıldığı turizm faaliyetini aktaracak olan iyi bir reklamcıdır (MEB, 2014).

Diğer yandan, alternatif turizm; tanımlayacak olursak, kaynağı deniz, güneş ve sahiller olan kitle turizmine alternatif olarak gelişen turizm türlerini kapsayan bir kavramdır. Alternatif turizm; gelenekselleşmiş olan kitle ve şehir turizminin olumsuz etkilerini biraz olsun azaltmak amacıyla oluşturulan, yeni turistik ürünlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelmiş bir turizm çeşididir (Tanrısevdi ve Çavuş, 2003).

Dünya Turizm Örgütü'nün özel ilgi turizmini şöyle tanımlamıştır; *“belirli bir temaya sahip olan turistik merkezleri ziyaret etmek ve belirli ilgilerini geliştirmek amacıyla giden kişilerin, bireysel ya da grup halinde katıldıkları uzmanlaşmış bir turizm türüdür.”* (Tanrısevdi ve Çavuş, 2003). Özel ilgi turizmi kapsamına giren çok fazla turizm çeşidi olmakla birlikte, bunların başında gelenler arasında; Termal turizm, Gençlik turizm, Kırsal turizm, Milli parklar ve turizm, Eko-turizm, Yayla turizm, Botanik turizm, Kültür turizm, İnanç turizm, Kongre turizm, Yat turizm, Spor turizm, Golf turizm ve Sağlık turizmidir. Çok uzun yıllar önce İngiltere’de yapılan bir araştırmada, 36 farklı özel ilgi türünün olduğu belirlenmiştir (Brotherton ve Himmetoğlu, 1997). Günümüzde ise, yüz ellinin üzerinde farklı türde sayılabilecek özel ilgi türünün olduğu ileri sürülmektedir (Tanrısevdi ve Çavuş, 2003).

İnanç Turizmi

Özel ilgi turizmin kapsamında yer alan inanç turizmi, genel itibariyle şu şekilde tanımlanmaktadır: *“İnsanların devamlı ikâmet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışında inanç çekim merkezlerine dini inançlarını tatmin etmek amacıyla yaptıkları ve bu seyahatleri sırasında genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünüdür”* (Çelik, 2008).

Yukarıdaki tanımdan yola çıkarak, turistlerin özel ilgi turizmin başında yer alan inanç turizmi kapsamında gerçekleştirdikleri seyahatlerde, farklı yapıda olan insanların farklı ülkelere ve bölgelere gitmeleri bölge açısından ekonomik bakımdan katkı sağlamaktadır. Böylelikle, ülkenin ekonomik canlanma göstermesi, dünya turizminin gelişim göstermesine, evrensel hoşgörünün ve anlayışın yaygınlık kazanmasına ve sosyal canlanmanın ve inanç çekim merkezlerinin gelişim göstermesine katkı sunacaktır.

Yerel toplum üzerinde büyük etkiye sahip olan inanç turizmi karmaşık bir yapıya sahiptir. Cohen'e (1984) göre; turistler, vardıkları bölgede kalma süreleri boyunca, bölgede yaşayan yerel sakinlerle etkileşime girmektedir. Bu etkileşim sonucu, yerel toplumun yaşam kalitesi, kültürel yapısı, davranış kalıpları ve tutumları hakkında etkileşim kurarak ilişki içerisinde olmaktadır. Özellikle, bölgede insan akının fazla olması, yerel toplulukların toplumsal yapısının bozulmana sebep vererek turizmin sosyo ekonomik yapısına etki etmektedir (Gil ve Esteban, 2008).

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, inanç turizme bakış açısını ortaya Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini oluşturan yerel halkın tümüne ulaşmanın zor olmasından dolayı belirlenen bölgelerde yaşayan halk üzerinden örneklem seçme yolu tercih edilmiştir. Genellikle, örneklem sayısını belirlemek için örneklemin hedef kitle olarak alınması dikkat edilmesi gereken temel unsurdur. Araştırma da basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem sayısını belirlemek için $n = t^2 pq / d^2$ formülü kullanılmıştır (Baş, 2003: 45; Baser ve Başçı, 2012; 434). Formül hesaplaması sonucunda, örneklem sayısına ilişkin alt sınır 350 olarak hedeflenmiştir. Ancak 300 tane toplanmış, 296 tane değerlendirmeye alınmıştır. Başka bir nokta ise, 16 Ocak 2016 tarihinde Mağusa Günlükleri Projesi'nin belediye ve özel sektör konulu çalıştayından tarihi eserler açısından da zengin bir kent olan Gazimağusa, İskele, Tuzla ve Maraş bölgelerin SWOT analizi yapılmış, turizmin önemli bir dalı olan inanç turizmi için SWOT analizinden faydalanılmıştır.

n: Örneklem alınacak birey sayısı

t: Belirli bir anlam seviyesinde,

t tablosuna göre bulunan teorik değer

p: İncelenen olayın görünüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q: İncelenen olayın görülme sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı), $q = 1 - p$

d: Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatasıdır.

Araştırmada rasgele yönteminin uygulanması araştırmanın yansızlığı ortaya koyması yönünden büyük önem taşımaktadır. Araştırma süreci boyunca, verilerin toplanmasının bazı kısıtlamaları olacağından, dinsel ve tarihsel açıdan önem taşıyan bölgeler üzerinden örnekleme yapılacak birimler seçilecektir.

Veri Toplama Tekniği ve Analizi

Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden olan anket ve mülakat (SWOT analizi) tekniği kullanılmıştır. İlk olarak, Şahiner'in (2012) yaptığı ve Öner ve Cansu'nun (2019) kullandığı çalışmalarında ölçek bulunmuş, konuyla ilişkilendirilmesi amacıyla bazı sorular eklenerek ölçek geliştirilmiştir. Yararlanılan ölçekten yalnızca çalışma için uygun görülen kısımlar alınıp, bazı sorularda değiştirilmiştir. Verilerin analizi için SPSS 22. ve AMOS 22. istatistik programlarından yararlanılmıştır. İkinci olarak, Kuzey Kıbrıs'ta Gazimağusa, Lefkoşa, Güzelyurt, İskele bölgelerinde inanç turizminin yerel halka yansımalarının araştırılması amacı doğrultusunda, 2018-2019 yılları arasında inanç turizmi ile ilişkili olan yerlerde saha çalışması ve gözlemler yapılarak, ilgili bölgelerde görüşmeler ve mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler daha sonra SWOT analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Demografik Analiz

Değişkenler		n
Cinsiyetiniz?	Erkek	166
	Kadın	130
	Toplam	296
Medeni Durum?	Bekar	182
	Evli	114
	Toplam	296
Yaş Aralığınız Nedir?	18-25	140
	26-35	86
	36-45	53
	46-55	9
	55 ve üzeri	8
	Toplam	296
Eğitim Düzeyiniz Nedir?	İlkokul	16
	Orta/Lise	60
	Üniversite	175
	Y.Lisans/Doktora	45
	Toplam	296
Yaşadığınız Yer?	Lefkoşa	58
	Gazimağusa	116
	Güzelyurt	49
	Girne	73
Toplam	296	

Buna göre, örneklem grubuna giren katılımcıların %56.1’i erkeklerden, %43.9’u ise kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğunu, 18-25 yaş arası bireyler %47.3 ile oluşturmaktadır. En azını ise 55 ve üzeri yaş gurubuna ait bireyler % 2.7 ile oluşturmaktadır. Katılımcılardan çoğunun 18-25 yaş gurubunda olmasından dolayı, araştırmaya katılan bireylerin eğitim düzeyinin çoğunluğu üniversite %59.1 oranıyla oluşturmaktadır. En azını ise ilkökul düzeyi %5.4 bir oranla oluşturmaktadır. Diğer taraftan, araştırmaya katılan bireylerin, dini eserlerin inanç turizmüne etkisini gösterdiği bölgeler Lefkoşa, Gazimağusa, Güzelyurt ve Girne olarak tabir edebiliriz. Bireylerin yaşadığı yer durumuna ait ilişkin frekanslar incelendiğinde, %39.2’lik bir oran ile Gazimağusa’da yaşayan yerel halkın çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu orana sırasıyla, %24.7 ile Girne, %19.6 ile Lefkoşa, %16.6 ile Güzelyurt izlenmektedir.

Tablo 2. Yerel Halkın İnanç Turizmiyle İlgili Düşünceleri

İfadeler	N	Ortalama	Standart Sapma
S1.Dünya barışının sağlanmasında ve ülkelerin birbirleriyle yakınlaşmalarında inanç turizminin turistik hareketliliğinin etkisi olduğunu düşünüyorum	296	2.043	1.129
S2.İnanç turizmi kapsamında Kuzey Kıbrıs'ta tanıtım amaçlı programlar düzenlenirse katılmak isterim.	296	2.750	1.327
S3. Eski dönemlere ait dini inanç eserleri hepimizin ortak mirasıdır.	296	1.371	.555
S4.Venedik Sütunu, Girne Kapısı, Selimiye Cami, Yeşil Hat, Girne Kalesi, Bellapais Manastırı, St. Hilarion Kalesi, St. Barnabas Manastırı, Kertikli Hamamı, Namık Kemal Müzesi, Salamis Harabeleri, Othello Kalesi, Lala Mustafa Paşa Camii, vb. dini eserler ülkenin inanç turizmi açısından önemlidir.	296	1.625	1.017
S5.İnanç turizmi, Kuzey Kıbrıs'ın inanç kültürünün gelişmesine katkı sağlayacaktır.	296	1.800	1.007
S6.İnanç turizmi varlıklarının halka daha iyi tanıtılması amacıyla programlar düzenlenmelidir.	296	1.787	.854
S7.İnanç turizmi adı altında misyonerlik faaliyeti yapılmaktadır.	296	2.256	1.162
S8. İnanç turizmi, Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan yerel halkın diğer inançlara ilgisini arttıracaktır.	296	1.939	1.084
S9.İnanç turizmi, Kuzey Kıbrıs'ta olan bütün bölgelerin eğlence kültürünün gelişmesine neden olacaktır.	296	2.084	1.078
S10.Kuzey Kıbrıs'ta inanç turizminin gelişmesi, yerel halkın gelen turistlerin kültürel özelliklerinden etkilenmesine sebep olacaktır.	296	2.118	1.052
S11.İnanç turizmi geliştikçe, Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan yerel halkın davranışında değişecektir.	296	2.334	1.044
S12.Kuzey Kıbrıs'ın inanç turizminin dinler arası etkileşime katkısı olacağını düşünüyorum.	296	2.331	1.110
S13.Hristiyan, Yahudi, Rum ve Ermenilere ait tarihi eserlerin restorasyonu, yabancıların burada hak iddia etmesine yol açar.	296	3.108	1.188
S14.Farklı dinlere ait tarihi mekânların restore edilmesinden endişe duyuyorum.	296	3.324	1.260

Not: (1) (Kesinlikle katılıyorum), (2) (Katılıyorum), (3) (Kararsızım), (4) (Katılmıyorum), (5) (Kesinlikle katılmıyorum).

Tablo 2. de verilen ifadeler ayrı ayrı değerlendirilerek yerel halkın inanç turizmi ile ilgili düşünceleri daha kolay algılanabilecektir. "Hristiyan, Yahudi, Rum ve Ermenilere ait tarihi eserlerin restorasyonu, yabancıların burada hak iddia etmesine yol açar ve farklı dinlere ait tarihi mekânların restore edilmesinden endişe duyuyorum" ifadelerine verilen cevapların ortalaması sırasıyla 3.108 ve 3.324 değerinde olup, yerel halkın bu sorular üzerinde kararsız olduğu ortalama değerinde anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılanlar farklı dinlere ait mekanların restore edilmesini yabancıların burada hak iddia edeceği düşüncesine yol açmasından dolayı bu görüşte net bir ortak kararda buluşamamışlardır. Ancak diğer ifadelerin genelinde, katılımcıların verdiği cevapların ortalaması katılıyorum değerinde olduğu verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Bu gösteriyor ki, katılımcılar, dini eserlerin ülkenin inanç turizmine etkisine ve inanç turizminin ülkelerin ve farklı dinlerin birbirini etkilemesine olumlu yönden bakmaktadırlar.

Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan yerel halkın inanç turizme bakışını belirlemek ve buna bağlı olarak inanç turizmin alt değişkenlerini belirlemek için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, birbiriyle ilişkisiz ancak bir olayı açıklamakta kullanılabilecek olanları gruplandırarak yeni bir isimle, faktör olarak tanımlamayı sağlayan metottur. Faktör analizinde önemli olan iki unsur vardır: birincisi, faktör değişkenini azaltmak; ikincisi, maddeler arasında ilişkiden yararlanarak, değişkenleri yapılandırarak yeni yapılar oluşturmaktır (Patır, 2009). "Açıklayıcı (keşfedici) faktör analizi, ağırlıklı olarak yeni geliştirilen ölçme araçlarının, faktör yapılarını ortaya koymak ve ölçme araçlarında yer alan, gözlenen değişkenlerden hareketle, daha az sayıda değişkene (yapıya) ulaşmayı amaçlamaktadır" (Öner ve Cansu, 2019: 96). "Doğrulayıcı (onaylayıcı) faktör analizi ise keşfedici faktör analizi ile daha önce belirlenmiş olan bir yapının sınanmasını veya yurtdışında geliştirilmiş olan bir ölçme aracının faktör yapısının, orijinal formu ile uyarlanmaya çalışıldığı kültürde tutarlılık gösterip göstermediğinin belirlenmesini amaçlamaktadır" (Seçer, 2013: 118).

Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan yerel halkın inanç turizme karşı bakışını belirleyen 14 ifadeden 12 ifadenin açıklayıcı ve doğrulayıcı analizi yapılmıştır. İnanç turizmi ölçeğinin 4 alt değişkeni (İnanç Turizmine Olan Düşünce, İnanç Üzerindeki Etkileri, Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kaygı Tutumu) ele alınmıştır. Her iki analizde de faktör yükü 0.50 büyük olan değişkenler analiz değerlendirmesine tabi tutulmuştur. İnanç turizmine olan düşünce değişken ölçeği, 2.477 toplam öz değeri, % 61.932 açıklanan varyans değeri ve Cronbach alpha 0.792 değerine sahip olduğu, inanç üzerindeki etkileri değişkenin ise, 2.113 toplam öz değeri, % 70.932 açıklanan varyans değeri ve Cronbach Alpha 0.785 değerine sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında, yerel halk üzerindeki etkileri değişkeni incelendiğinde, toplam öz değerinin 2.169, açıklanan varyans değerinin % 72.301 ve Cronbach Alpha değerinin ise 0.805 olduğu görülmektedir. Son olarak, kaygı tutumu değişkeni ele alındığında, toplam öz değerinin 1.635, açıklanan varyans değerinin %81.750 ve Cronbach Alpha değerinin ise 0.776 olduğu tablo 3'de görülmektedir. Her dört değişkenin açıklayıcı faktör analizi incelendiğinde, toplam öz değerin 5.071, açıklanan varyans:% 64.500, KMO: 0.828; Bartlett's Test of Sphericity:1538.121 (p=0,000) ve Cronbach Alpha değerinin 0.856 olması inanç turizmi değişkeninin faktör analiz değerinin yeterli seviyede olduğu analiz neticesinde görülmektedir.

Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan yerel halkın inanç turizme karşı bakışını belirleyen 14 ifadeden 12 ifadenin açıklayıcı ve doğrulayıcı analizi yapılmıştır. İnanç turizmi ölçeğinin 4 alt değişkeni (İnanç Turizmine Olan Düşünce, İnanç Üzerindeki Etkileri, Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kaygı Tutumu) ele alınmıştır. Her iki analizde de faktör yükü 0.50 büyük olan değişkenler analiz değerlendirmesine tabi tutulmuştur. İnanç turizmine olan düşünce değişken ölçeği, 2.477 toplam öz değeri, % 61.932 açıklanan varyans değeri ve Cronbach Alpha 0.792 değerine sahip olduğu, inanç üzerindeki etkileri değişkenin ise, 2.113 toplam öz değeri, % 70.932 açıklanan varyans değeri ve Cronbach Alpha 0.785 değerine sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında, yerel halk üzerindeki etkileri değişkeni incelendiğinde, toplam öz değerinin 2.169, açıklanan varyans değerinin % 72.301 ve Cronbach Alpha değerinin ise 0.805 olduğu görülmektedir. Son olarak, kaygı tutumu değişkeni ele alındığında, toplam öz değerinin 1.635, açıklanan varyans değerinin %81.750 ve Cronbach Alpha değerinin ise 0.776 olduğu tablo 3'de görülmektedir. Her dört değişkenin açıklayıcı faktör analizi incelendiğinde, toplam öz değerin 5.071, açıklanan varyans: % 64.500, KMO: 0.828; Bartlett's Test of Sphericity:1538.121 (p=0,000) ve Cronbach Alpha değerinin 0.856 olması inanç turizmi değişkeninin faktör analiz değerinin yeterli seviyede olduğu analiz neticesinde görülmektedir.

Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan yerel halkın inanç turizme karşı bakışını belirleyen 14 ifadeden 12 ifadenin açıklayıcı ve doğrulayıcı analizi yapılmıştır. İnanç turizmi ölçeğinin 4 alt değişkeni (İnanç Turizmine Olan Düşünce, İnanç Üzerindeki Etkileri, Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kaygı Tutumu) ele alınmıştır. Her iki analizde de faktör yükü 0.50 büyük olan değişkenler analiz

değerlendirmesine tabi tutulmuştur. İnanç turizmine olan düşünce değişken ölçeği, 2.477 toplam öz değeri, %61.932 açıklanan varyans değeri ve Cronbach Alpha 0.792 değerine sahip olduğu, inanç üzerindeki etkileri değişkenin ise, 2.113 toplam öz değeri, %70.932 açıklanan varyans değeri ve Cronbach Alpha 0.785 değerine sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında, yerel halk üzerindeki etkileri değişkeni incelendiğinde, toplam öz değerinin 2.169, açıklanan varyans değerinin %72.301 ve Cronbach Alpha değerinin ise 0.805 olduğu görülmektedir. Son olarak, kaygı tutumu değişkeni ele alındığında, toplam öz değerinin 1.635, açıklanan varyans değerinin %81.750 ve Cronbach Alpha değerinin ise 0.776 olduğu tablo 3'de görülmektedir. Her dört değişkenin açıklayıcı faktör analizi incelendiğinde, toplam öz değerin 5.071, açıklanan varyans:% 64.500, KMO: 0.828; Bartlett's Test of Sphericity:1538.121 (p=0,000) ve Cronbach Alpha değerinin 0.856 olması inanç turizmi değişkeninin faktör analiz değerinin yeterli seviyede olduğu analiz neticesinde görülmektedir.

Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan yerel halkın inanç turizme karşı bakışını belirleyen 14 ifadeden 12 ifadenin açıklayıcı ve doğrulayıcı analizi yapılmıştır. İnanç turizmi ölçeğinin 4 alt değişkeni (*İnanç Turizmine Olan Düşünce, İnanç Üzerindeki Etkileri, Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kaygı Tutumu*) ele alınmıştır. Her iki analizde de faktör yükü 0.50 büyük olan değişkenler analiz değerlendirmesine tabi tutulmuştur. İnanç turizmine olan düşünce değişken ölçeği, 2.477 toplam öz değeri, %61.932 açıklanan varyans değeri ve cronbach alpha 0.792 değerine sahip olduğu, inanç üzerindeki etkileri değişkenin ise, 2.113 toplam öz değeri, %70.932 açıklanan varyans değeri ve cronbach alpha 0.785 değerine sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında, yerel halk üzerindeki etkileri değişkeni incelendiğinde, toplam öz değerinin 2.169, açıklanan varyans değerinin %72.301 ve cronbach alpha değerinin ise 0.805 olduğu görülmektedir. Son olarak, kaygı tutumu değişkeni ele alındığında, toplam öz değerinin 1.635, açıklanan varyans değerinin %81.750 ve cronbach alpha değerinin ise 0.776 olduğu tablo 3'de görülmektedir. Her dört değişkenin açıklayıcı faktör analizi incelendiğinde, toplam öz değerin 5.071, açıklanan varyans: % 64.500, KMO: 0.828; Bartlett's Test of Sphericity:1538.121 (p=0,000) ve cronbach alpha değerinin 0.856 olması inanç turizmi değişkeninin faktör analiz değerinin yeterli seviyede olduğu analiz neticesinde görülmektedir.

Başka bir açıdan Tablo 3'ü incelediğimizde, doğrulayıcı faktör analizi sonuçları; χ^2 :160.400; χ^2/Δ :3.342; CFI: 0.927; NFI: 0.900; IFI: 0.928; RMSEA:0.089 değerlere sahip olduğu görülmektedir. $\chi^2/df < 2$ ise mükemmel düzeyde, $\chi^2/df < 3$ ise kabul edilebilir bir uyum düzeyini göstermektedir. Uyum indeksi 0,90 veya daha üstü değerler kabul edilir uyumu göstermektedir. Yaklaşık hataların ortalama kare kökü olan RMSEA 0,10 arası olan değerler ise modelin kabul edilebilir derece olduğunu göstermektedir (Bryne, 2001; Hair ve arkadaşları., 1998; Stevens, 2001; Kelloway, 1998; Aytaç ve Öngen, 2012).

Tablo 4'de görüldüğü üzere, faktörler arasındaki ilişkinin anlamlılığı için korelasyon analizi yapılmıştır. Faktörlerin r değeri 1'e yaklaştıkça değişkenler arasındaki anlamlılık ilişkisi pozitif (olumlu) yönde olurken, r değeri -1'e yaklaştıkça anlamlılık ilişkisi negative (olumsuz) yönde olmaktadır (Yaşlıoğlu, 2017). Tablo 4'te verilen korelasyon analizi neticesinde, inanç turizmine olan düşünce, inanç üzerindeki ve yerel halk üzerindeki etkileri boyutları ile cinsiyet arasında sırasıyla -0.125, p=0.031; -0.160, p=0.006; -0.127, p=0.028 düzeylerinde negatif yönlü anlamlı ilişki vardır. Başka bir açıdan incelediğimizde, katılımcıların yaşadığı şehir ile sadece kaygı tutumu arasında 0.198, p=0.001 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Bundan başka, inanç turizminin alt değişkenlerinden yerel halk üzerindeki etki ile inanç turizmine olan düşünce ve inanç üzerindeki etki arasında pozitif yönlü orta derece anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu durum, yerel halk üzerindeki etki artarken inanç üzerindeki etki ve inanç turizme olan düşüncede aynı yönde arttığını ifade etmektedir.

Tablo 3. İnanç Turizmin Faktör Analizi

	İNANÇ TURİZMİ		
	Değişkenler	Faktör Yüklere	
		AFA	DFA
İnanç Turizmine Olan Düşünce ($\alpha=0.792$; Bartlett's Test of Sphericity=343.775; KMO=0.775; Açıklanan Varyans = %61.932; Öz Değeri =2.477,)	S1.Dünya barışının sağlanmasında ve ülkelerin birbirleriyle yakınlaşmalarında inanç turizminin turistik hareketliliğinin etkisi olduğunu düşünüyorum	0.608	0.672
	S4.Venedik Sütunu, Girne Kapısı, Selimiye Cami, Yeşil Hat, Girne Kalesi, Bellapais Manastırı, St. Hilarion Kalesi, St. Barnabas Manastırı, Kertikli Hamamı, Namık Kemal Müzesi, Salamis Harabeleri, Othello Kalesi, Lala Mustafa Paşa Camii, vb. dini eserler ülkenin inanç turizmi açısından önemlidir.	0.621	0.706
	S5.İnanç turizmi, Kuzey Kıbrıs'ın inanç kültürünün gelişmesine katkı sağlayacaktır.	0.686	0.814
	S6.İnanç turizmi varlıklarının halka daha iyi tanıtılması amacıyla programlar düzenlenmelidir.	0.562	0.597
İnanç Üzerindeki Etkileri $\alpha=0.785$; Bartlett's Test of Sphericity=291.258; KMO=0.662; Açıklanan Varyans = %70.932; Öz Değeri =2.113	S7.İnanç turizmi adı altında misyonerlik faaliyeti yapılmaktadır.	0.572	0.555
	S8. İnanç turizmi, Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan yerel halkın diğer inançlara ilgisini arttıracaktır.	0.787	0.783
	S9.İnanç turizmi, Kuzey Kıbrıs'ta olan bütün bölgelerin eğlence kültürünün gelişmesine neden olacaktır.	0.754	0.891
Yerel Halk Üzerindeki Etkileri $\alpha=0.805$; Bartlett's Test of Sphericity=309.705; KMO=0.686; Açıklanan Varyans = %72.301; Öz Değeri =2.169		0.763	0.836
	S10.Kuzey Kıbrıs'ta inanç turizminin gelişmesi, yerel halkın gelen turistlerin kültürel özelliklerinden etkilenmesine sebep olacaktır.		
	S11.İnanç turizmi geliştikçe, Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan yerel halkın davranışında değişecektir.	0.780	0.811
Kaygı Tutumu $\alpha=0.776$; Bartlett's Test of Sphericity=151.505; KMO=0.500; Açıklanan Varyans = %81.750; Öz Değeri =1.635	S12.Kuzey Kıbrıs'ın inanç turizminin dinler arası etkileşime katkısı olacağını düşünüyorum.	0.626	0.659
	S13.Hristiyan, Yahudi, Rum ve Ermenilere ait tarihi eserlerin restorasyonu, yabancıların burada hak iddia etmesine yol açar.	0.817	0.802
	S14.Farklı dinlere ait tarihi mekânların restore edilmesinden endişe duyuyorum.	0.917	0.791

Tablo 4. Değişkenlerin Korelasyon Analizi

	Ortalama	Standart Sapma	1	2	3	4	5	6
Cinsiyet (1)	-	-	1					
Yasadığı Şehir (2)	-	-	-.020	1				
İnanç Turizmine Olan Düşünce (3)	1.896	.690	-.125*	.083	1			
İnanç Üzerindeki Etkileri (4)	2.093	.927	-.160**	.009	.550**	1		
Yerel Halk Üzerindeki Etkileri (5)	2.261	.907	-.127*	.057	.577**	.584**	1	
Kaygı Tutumu (6)	3.216	1.107	-.062	.198**	.068	.215**	.175**	1

*p<0.05; ** p<0.01

Tablo 5. Cinsiyet ve İnanç Turizmi Arasındaki Bağımsız T-Testi

Değişkenler	Cinsiyet	N	Ortalama	F	Sig	t	df	Sig (2. Tailed)
İnanç Turizmine Olan Düşünce	Erkek	166	1.972	4.666	0.032	2.207*	291.426	0.028
	Kadın	130	1.798					
İnanç Üzerindeki Etkileri	Erkek	166	2.224	1.253	0.264	2.788*	294	0.006
	Kadın	130	1.925					
Yerel Halk Üzerindeki Etkileri	Erkek	166	2.363	2.856	0.092	2.204*	294	0.028
	Kadın	130	2.130					
Kaygı Tutumu	Erkek	166	3.277	4.667	0.032	1.082	287.686	0.280
	Kadın	130	3.138					

Not: *p<0.05

Araştırmanın sorularına cevap bulmak adına, cinsiyet değişkeninin yerel halkın inanç turizmi üzerindeki etkisini bulabilmek amacıyla t testi (Independent Samples Test) yapılmıştır. Tablo 5’de bağımsız örneklem t testi, erkek ve kadın katılımcılarının inanç turizmine karşı tutum farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz neticesinde, erkek (X=1.972) ve kadın (X=1.798) grupları inanç turizmine olan düşünce değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (t=2.207, p=0.028). Aynı zamanda, erkek (X=2.224) ve kadın (X=1.925) grupları ile inanç üzerindeki etkileri arasında da anlamlı bir fark bulunmuştur (t=2.788, p=0.006). Bundan başka, erkek (X=2.363) ve kadın (X=2.130) grupları ile yerel halk üzerindeki etkisi boyutuyla arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (t=2.204, p=0.028). Bunlara karşın, erkek (X=3.277) ve kadın (X=3.138) grupları ile inanç turizminin alt boyutunun kaygı tutumu değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmemiştir (t=1.082, p=0.280). Buna sonuca göre hem erkek katılımcı hem de kadın katılımcının inanç turizmin alt boyutu olan kaygı tutumuna karşı bakışının olumsuz veya olumlu olmaması anlamlı bir fark çıkmamasına etkindir.

Tablo 6. Yaşanılan Yer ile İnanç Turizmi Arasında Tek Yönlü Varyans Analizi Testi (ANOVA)

Değişkenler	Yaşanılan Bölge	N	Ortalama	F	Sig
İnanç Turizmine Olan Düşünce	Lefkoşa	58	1.692	2.962	0.033
	Gazimağusa	116	1.933		
	Güzelyurt	49	2.074		
	Girne	73	1.879		
İnanç Üzerindeki Etkileri	Lefkoşa	58	2.069	0.435	0.728
	Gazimağusa	116	2.071		
	Güzelyurt	49	2.231		
	Girne	73	2.054		
Yerel Halk Üzerindeki Etkileri	Lefkoşa	58	2.074	1.226	0.300
	Gazimağusa	116	2.404		
	Güzelyurt	49	2.387		
Kaygı Tutumu	Girne	73	2.255	6.804	0.000
	Lefkoşa	58	2.853		
Kaygı Tutumu	Gazimağusa	116	3.086	6.804	0.000
	Güzelyurt	49	3.714		
	Girne	73	3.376		

Tablo 6'da yerel halkın yaşadığı bölge ile yerel halkın inanç turizme bakışı arasında tek yönlü varyans (ANOVA) testi yapılmıştır. Analiz sonucunda, yerel halkın yaşadığı bölgelere göre inanç turizme olan düşüncesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (F=2.962, P=0.033). Bunun yanında, yerel halkın yaşadığı bölgeler ile inanç turizme karşı kaygı tutumu arasında da güçlü bir şekilde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (F=2.962, P=0.000). Buna karşın, yaşanılan bölgelerin inanç üzerindeki etkileri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (F=0.435; P=0.728). Ayrıca, bireylerin yaşadığı bölgelerin yerel halk üzerindeki etkileri arasında da anlamlı bir fark görülmemiştir (F=1.226; P=0.300). Yapılan ANOVA testi analizi neticesinde, katılımcıların yaşadığı bölgelerin inanç turizme olan düşüncesi ve kaygı tutumu arasında anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu görülmüştür. Bunun nedeni, inanç turizmin gelişiminin yaşanılan bölgenin kültürel yönden hareketlilik sağlayacağına ve inanç kültürünün gelişime katkı sağlayacağını düşünmeleridir. Bunun yanında, farklı dinlere ait kalıntılara sahip olan bölgelerin restore edilmesi ileri ki zamanda farklı dinlerin burada hak iddia etmesinden bölgelerde yaşayan yerel halkın kaygı duymasına neden olmaktadır.

SWOT ANALİZİ

SWOT analiz yöntemi ile Kuzey Kıbrıs'ın inanç turizmine yönelik güçlü yönler, fırsatlar, zayıf yönler ve tehditleri aşağıda belirtilmektedir:

Güçlü Yönleri: Genel itibariyle, Kuzey Kıbrıs'ın tarihi, kültürü, sanat eserleri ve doğal güzelliklerin bulunması, Kuzey Kıbrıs'ın her bölgesinin inanç turizmine yönelik unsurları barındırması, son yıllarda yapılan bazı tarihi ve kültürel eserlere restorasyon çalışmaları yapılması sonucu tarihi miras kalıntılarında işlerlik kazandırılması, Kuzey Kıbrıs'ın özellikle Lefkoşa ve Gazimağusa bölgesinde farklı medeniyetlere ait tarihi eserlerin varlığı, coğrafi

konumundan dolayı dört mevsim çeşitli turizm aktivitelerinin yaşanması, her bölgesinin tarihi evler ve konaklara sahip olması, yöresel ürünlerin ve el sanatları bulunması, çeşitli mutfak kültürüne sahip olması.

Zayıf Yönleri: Uluslararası alanda yeterince tanıtım yapılmaması, kültür ve turizm varlıklarının yeterince muhafaza edilmemiş olması, kültürel miras kalıntılarının bazılarının yok olması ve günümüzde yeterince gün yüzüne çıkarılmaması, yeterli sayıda müzelerin ve sergilerin bulunmaması, turizm acentelerin inanç turizme yönelik faaliyetlerde bulunmaması ve ilgisizliği, kültürel kaynak eksikliği, müzelerin erken kapanması, turistler için danışma ofislerinin yeterli olmaması.

Fırsatları: Çok fazla kültürel mirası barındıran medrese, türbe, camii gibi tarihi eserlerin çeşitliliği, farklı turizm alanlarına sahip zenginliği, gelişmiş el sanatları ve zengin yöresel mutfağı, denizle ilgili etkinlik olanakları, tarihi turizm olanaklarına (su sporları, kültürel, kumsallar) sahip olması, iklim faktörü ve manzara üstünlükleri olanaklarına sahip olunması, çeşitli plajlar, kaplıcalar, içmeceler, antik ve sanat şehirleri, antik tapınak, müzeler, dinsel ziyaret yerleri, kültürel düzenlemelerin yapıldığı yerlerin varlığı.

Tehditler: İnanç turizmi konusunda gerekli bilgi ve bilinçlendirmenin eksik olması, turistlere bu alana yönelik yeterince bilgilendirme yapılmaması, inanç turizmi için gelen turistlere ulaşım imkanlarının elverişsizliği, tarihi ve kültürel dokunun yeterince korunmaması, otellerin yüksek fiyata sahip olması, müzeleri ziyaret etmek için eski eserler ve müzeler dairesinden izin alınması, plansız bir yapının olması.

Stratejik Plan: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti coğrafi konumundan dolayı birçok medeniyeti içinde barındırmıştır. Lüzinyan döneminden günümüze kadar birçok anıtlar, cami, kilise, kale, müze gibi tarihi ve kültürel mirası barındıran zenginliklere sahip olmasından dolayı önemli bir turizm potansiyel özelliği taşımaktadır. Bu yüzden, inanç turizmi geliştirmek için şu stratejiler uygulanmalıdır: tarihi ve kültürel dokuya zarar vermeden, tüm iç limandaki kullanılmayan tek katlı yapıların yıkılarak yeniden inşa edilmelidir. Ayrıca, tanıtıcı kitap, broşür, harita ve CD'lerin hazırlanıp otellerde dağıtılması ve surlar içinde turist bilgilendirme ofisinin açılmasıdır. İnanç turizmi kapsamında farklı tur acenteleri ile ortak işbirliği yapılarak turlar düzenlenmelidir. Yerel halkın tüm tarihi zenginliklerimiz hakkında bilinçlendirilmelidir. İhbar hatları kurulmalıdır. Ayrıca, yaz dönemlerinde hava sıcaklığının çok yüksek derecelerde olduğunu göz önünde bulundurularak müzelerin kapanış saatlerinin daha geç olması ve kültürel varlıklarımızın tanıtıldığı sergi sayısının artırılması için faaliyetlerde bulunulmalı ve bölge turizmini canlandırmak için tarihi ve turistik yerlerin yeniden yapılandırılıp pazarlanması gereklidir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yerel halkın inanç turizmini bakışını konu alan bu çalışmada, yapılan literatür çalışmasından sonra yerel halka yönelik anket çalışması uygulanmıştır. Ayrıca, bölgenin mevcut turizm potansiyelinin yerel halka nasıl yansıdığını belirlemek için de SWOT analizi tekniği kullanılmıştır. Yerel halka uygulanan anket çalışması 296 katılımcıyla gerçekleşmiştir. Araştırmaya katılan bireylerden %56.1'i erkek, %43.9'u kadın katılımcıdır. Kuzey Kıbrıs'ta kitle turizminin yan ısıra eko, sağlık ve spor gibi alternatif turizm çeşitlerinin var olması planlama, işbirliği ve koordinasyon yetersizliği nedeniyle istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Alternatif turizmin önemli bir dalı olan farklı inanç gruplarına sahip insanlar için uluslararası dini turizm hareketleri içerisinde önemli bir potansiyele sahip inanç turizmi, Kuzey Kıbrıs'ta önemli bir turizm sektörü haline gelmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Turizm Planlama Dairesinden elde edilen istatistiklerine göre; 2018 yılında ülkeye

659.759 Türk ve 186.513 Yabancı vatandaş, toplamda, 846.272 farklı dinlere ait turist ülkeye gelmiştir (Turizm Planlama Dairesi, 2019). Günümüzde, Kuzey Kıbrıs'a gelen farklı dinlere ait yabancı turist sayısının daha da attığını düşünürsek, bu destinasyonun yaşanılan bölgenin kültürel yönden hareketlilik ve inanç kültürünün gelişime katkı sağlayacaktır.

Çok eski zamandan beri gelen kültürel çeşitliliği olan ve tarihi köklere dayanan Kuzey Kıbrıs'ta, günümüz dünyasında, yaygın olan iki farklı din olan İslam ve Hristiyanlık dininin ibadet yerlerinin bölgenin her yerinde yaygın bir şekilde bulunduğunu ve ülkede inanç turizmin önemli bir ekonomik sektör haline gelmesini söylemememiz yerinde olacaktır. Bu çalışmada, yerel halkın özel ilgi turizmi içerisinde yer alan inanç turizmine karşı ne hissettiği incelenmiştir. Bu çalışma, çok uluslu bir yapıya sahip olan Kuzey Kıbrıs'ta yer alan Türkler, Rumlar, Ermeniler ve Maronitlerin yanı sıra, farklı dinlere ait ulusların çeşitli sebeplerle Kıbrıs'a göç etmiş veya burada sürekli ikamet etmekte olan birçok ulustan kişilerin inanç turizmine nasıl katkı sağladığı yönünden ve yerel halkın düşüncelerinin tespit edilmesi bakımından son derece önemlidir.

Araştırma çerçevesinde toplanan verilerle uygulanan çeşitli istatistiksel çözümler sonucunda elde edilen bulgular; Venedik Sütunu, Girne Kapısı, Selimiye Cami, Yeşil Hat, Girne Kalesi, Bellapais Manastırı, St. Hilarion Kalesi, St. Barnabas Manastırı, Kertikli Hamamı, Namık Kemal Müzesi, Salamis Harabeleri, Othello Kalesi, Lala Mustafa Paşa Camii, vb. dini eserler ülkenin inanç turizmi açısından önemli olduğuna dair düşüncülerinin hem fikir olma yönünde olduğudur. Ayrıca, Hristiyan, Yahudi, Rum ve Ermenilere ait tarihi eserlerin restorasyonu, yabancıların burada hak iddia etmesine yol açtığı düşüncesine kararsız yönde olduğudur. Başka bir perspektiften bakıldığında, yerel halkın inanç turizmi konusunda, inanç turizmin yerel halkın diğer inançlara olan ilgisinin artırması ve inanç turizminin gelişmesi, yerel halkın gelen turistlerin kültürel özelliklerinden etkilenmesine sebep olacağını düşündüğü görülmektedir. Ancak, Lefkoşa, Girne, Gazimağusa ve Güzelyurt'ta yaşayan yerel halkın inanç turizmine bakış açısı incelendiğinde, farklı dinlere ait tarihi eserlerin yenilenmesinin, geçmişte burada yaşayan ülkelerin hak iddia etmesinden kaygı duyduğu görülmektedir. Bunun nedeni, Kuzey Kıbrıs'ın farklı uluslardan birçok kişiye ev sahipliği yapması ayrıca, küreselleşme ve artan nüfus nedeniyle farklı turizm tercihlerinin ülkede artması, ibadet yerlerine olan talepte yükseliş görülmesinden kaynaklanmaktadır. Kuzey Kıbrıs'ta yer alan inanç turizminin geliştirilmesi için; geçmişten günümüze kadar yer alan önemli ziyaret merkezlerinin çevresel koşullarının iyileştirilmesi ve uluslararası alanda yeterince tanıtımının yapılması, bölgeye gelen turist sayısının artmasına neden olacaktır. Bu durum, inanç turizmin önemli bir unsur haline gelmesini sağlayacaktır. Kuzey Kıbrıs hem dinsel hem de kültürel anlamda çok zengin kaynaklara sahip bir ülke konumundadır. Buna karşın, bu amaçla gelen turistlerin, diğer alternatif turizm çeşitleri içindeki turist sayısına oranı düşük kalmaktadır. Bu nedenle, inanç turizminin geliştirilmesi için tur operatörleri ve Turizm Bakanlığı ortak çalışmalar yaparak ücretli/ücretsiz tanıtım turları düzenlemeli ve inanç turizminin farklı turizm çeşitliliğine sahip alternatif turizm içindeki payının artırılmasını sağlaması gerekmektedir. Kuzey Kıbrıs'ta inanç turizmin başarılı bir şekilde yaygınlaşması için kültürel ve etkinlik turizmi gibi alternatif turizm formları ile mutlak biçimde desteklenmesi, ülkeye ekonomik, sosyal, kültürel yönden katkı sağlayacaktır. Bu araştırma, konu bakımından önceden yapılan benzer akademik çalışmalarla birlikte ileride yapılması planlanan çalışmalara kaynak ve farklı ölçek bulunması bakımından katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, diğer alternatif turizm çeşitleriyle karşılaştırılarak inanç turizmi kapsamındaki eserlerin yerel halka yansıtılması ve turizm çeşitliliğinin ekonomik ve kültürel yönden öneminin vurgulanmasında da katkısı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akat, Ö. (2000). Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği, 3. baskı, Motif Matbaa, Bursa.
- Atasoy, A. (2011). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Nüfus Coğrafyası/Population Geography Of Turkish Republic Of Northern Cyprus. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 29-62.
- Aytaç, M. ve Öngen, B. (2012). Doğrulayıcı faktör analizi ile yeni çevresel paradigma ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi. *İstatistikçiler Dergisi: İstatistik ve Aktüerya*, 5(1), 14-22.
- Baş, T. (2003). *Anket*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Baser, F. ve Başçı, A. (2012). İnanç Turizmi Kapsamında Aziz Pavlus Evinin Önemi ve Tanıtım Faaliyetlerine İlişkin Ziyaretçi Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal University Journal of Social Sciences Institute*, 19(9), 423-443.
- Brotherton, R. and Himmetoglu, B. (1997). Beyond destinations: Special interest tourism. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 8(3), 11-30.
- Bryne, B. M. (2001). *Structural equation modeling with AMOS Mahwah*, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Çavuş, Ş. ve Tanrısevdi, A. (2003). Özel ilgi turizmi ve özel ilgi turizmi kapsamında Kuşadası ve çevresinde var olan potansiyel kaynaklar üzerine kuramsal bir inceleme. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 14 (1), 9-22.
- Çelik, A. (2008). Kültür Turizmi Çerçevesinde İnanç Turizmi Diyarbakır ili örneği. *Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü Uzmanlık Tezi*.
- Cohen, E. (1984). The sociology of tourism: approaches, issues, and findings. *Annual Review of Sociology*, 10(1), 373-392.
- Collins Kreiner, N. (2010). The Geography of Pilgrimage and Tourism: Transformations and Implications for Applied Geography. *Applied Geography*, 30,153-164.
- Dağdeviren, A. ve Tayfun, A. (2018). Local People's Perceptions Regarding Socio-Cultural Impacts of Tourism. Yerel Halkın Turizmin Sosyo-kültürel Etkilerine İlişkin Algıları. *Tourism & Development Studies*, 31.
- Dinçer, M. Z. (1993). Turizm Ekonomisi ve Türkiye Ekonomisinde Turizm. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- DPÖ (2010). Ekonomik ve Sosyal Göstergeler 2010, Devlet Planlama Örgütü, İzleme ve Koordinasyon Dairesi, Temmuz 2012; <http://www.devplan.org/Frame-tr.html>, Erişim 22 Temmuz, 2019.
- Eykay, İ., Dalgın, T. ve Çeken, H. (2015). İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından Antakya'nın Değerlendirilmesi. *Journal of Life Economics*, 2(2), 59-74.
- Gil, A. R. and De Esteban Curiel, J. (2008). *Religious events as special interest tourism. A Spanish experience. Comité Editorial Director: Agustín Santana Talavera*, 6, 419.
- Güzel, F. Ö. (2010). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Yeni Bir Dinamik: İnanç Turizmi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 2 (2),87-100.
- Hair, A. and Tatham B. (1998). *Multivariate Data Analysis*. U.S.A: Upper Saddle River, N.J. : Prentice Hal

- Kelloway, E. K., (1998). *Using LISREL for Structural equation modeling*, Thousand Oaks, CA: Sage Publishers.
- Keser, U. (2010). Kıbrıs Adasında Kadın Eksenli Olarak Adak ve İnanç Dünyasına Kesitsel Bir Bakış. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 3(6), 108-128.
- Kozak, M. A. ve Bahçe, A. S. (2012). *Özel İlgi Turizmi*. Detay Yayıncılık.
- Lee, S. and Bai, B. (2016). Influence of popular culture on special interest tourists' destination image. *Tourism Management*, 52, 161-169.
- MEB (2014). Eğlence Hizmetleri, Turizm ve İnsan Psikolojisi. www.megep.meb.gov.tr. Erişim 22 Temmuz, 2019.
- Okuyucu, A. ve Somuncu, M. (2013, May). Türkiye’de inanç turizmi: bugünkü durum, sorunlar ve gelecek. In *International Conference on Religious Tourism and Tolerance* (pp. 9-12).
- Öner, S. ve Cansu, E. (2019). Ankara’nın İnanç Turizmi Potansiyeli ve Yerel Halkın İnanç Turizmi Bakış Açısına Yönelik Çıkarımsal Analizi. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, (8)1, 84-105.
- Özdemir, M. (1992). Turizmin Türkiye’nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri. Ankara, T. C Turizm Bankası AŞ Yayınları.
- Özgen, N. (2012). Siirt’in İnanç Turizmi Mekânları: Ziyaret (Veysel Karani) ve Tillo (Aydınlar) Örnekleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 17(27), 251-272.
- Patır, S. (2009). Faktör Analizi ile Öğretim Üyesi Değerlendirme Çalışması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(4), 69-86.
- Şafaklı, O. V. (2010). Ignored Richness of Tourism in Northern Cyprus. *e-Review of Tourism Research*, (eRTR), 8 (5).
- Sargın, S. (2006). Yalvaç’ta İnanç Turizmi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 16 (2), 1-18.
- Seçer, İ. (2013). *SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Serçek, S. (2011). Bütünleşik Pazarlama İletişimi Çerçevesinde Türkiye’de İnanç Turizminin Geliştirilmesi. *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Stevens, J.P. (2001). *Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences*, Taylor & Francis.
- Uygur, S. M. ve Baykan, E. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı, 2, 30-49.
- Tapur, T. (2009). Konya İlinde Kültür ve İnanç Turizmi. *Journal of International Social Research*, 2(9).
- Turizm Planlama Dairesi > Turizm İstatistikleri (2019). [Turizmplanlama.gov.ct.tr](http://www.turizmplanlama.gov.ct.tr). Erişim Tarihi: 18 Ağustos 2019, from <http://www.turizmplanlama.gov.ct.tr/Turizm%C4%B0statistikleri.aspx>.
- Wright, K. (2008). Religious Tourism. Leisure Group Travel Special Edition, February, pp:34-35.
- Yağcı, Ö. (2003). *Turizm Ekonomisi*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, 74-85.
- Yeniçeri, E. (2011). Kırsal Turizm Nedir ve Örnekler Üzerinde İrdelenmesi”. Namık Kemal Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Ana Bölüm Dalı, Ödevler ve Tezler, Kırsal Turizm (Peyzaj) ss:32,
- Zaman, M. (2005). Türkiye’nin Önemli İnanç Turizmi Merkezlerinden Biri: Sumela (Meryamana) Manastırı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 1-24.